

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 4

БЕОГРАД 1935 ГОДИНЕ

КЊИГА 1

II РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 6 ЈУЛА 1935 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО:

Претседник

СТЕВАН ЂИРИЋ

Секретар

АНТЕ КОВАЧ

Присутни г. г. Министри: Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. **Милан М. Стојадиновић**, Министар пољопривреде **Светозар Станковић**, Министар социјалне политике и народног здравља **Никола Прека**, Министар трговине и индустрије др. **Милан Врбанић**, Министар правде др. **Људевит Ауер**, Министар физичког васпитања народа **Мирко Комненовић**, Министар шума и рудника **Игњат Стефановић**, Министар без портфеља **Ђура Јанковић**, Министар просвете **Добривоје Стошовић**, Министар финансија **Душан Летица**, Министар грађевина **Милош Бобић**.

ПОЧЕТАК У 10,45 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника I редовног састанка;

2 — Саопштење и усвајање извештаја Верификационог одбора Бр. 47 и 48 од 4 јула 1935 године о доласку нових народних посланика на место оних који су подцели оставке на посланичке мандате;

3 — Саопштење о подношењу оставки г. г. народних посланика на положаје претседника општина;

4 — Отсуства народних посланика;

5 — Саопштење о подношењу интерпелација народних посланика: Милана Божића на Претседника Министарског савета о уклањању из државне службе, општинских већа и разних предузећа свих анационалних елемената и усвајање првенства; Милана Божића на Министра унутрашњих послова о прогону из наше земље свих странаца, припадника земаља које нам показују пуно непријатељство, ради националних и социјалних инте-

реса нашег живља; Војислава Лазића и другова на Претседника Министарског савета о претерано ниској цени пшенице на тржишту и усвајање првенства; др. Драгутина Јанковића и другова на Претседника Министарског савета о тешком и неиздржливом стању сељачке привреде и дужника земљорадника, занатлија и трговаца и усвајање првенства; др. Вјекослава Милетића на Министра грађевина о снабдевању становништва здравом и питком водом у оним крајевима наше државе који оскудевају у томе.

Говорници: Велимир Ж. Анимиовић, Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић (3 пута).

Дневни ред: Претрес извештаја Верификационог одбора од 3 јула 1935 о верификацији мандата народних посланика који су накнадно поднели Скупштини на верификацију своја посланичка пуномоћја.

Говорници: Известилац мањине Боривоје Ђурић.

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, отварам II редовни састанак Народне скупштине. Молим господина секретара да прочита записник I редовног састанка.

Секретар Анге Ковач: прочита записник I редовног састанка.

Претседник Стеван Ђирић: Има ли ко од г. г. народних посланика какву примедбу на записник? (**Велимир Аћимовић:** Молим за реч.) Има реч народни посланик г. Велимир Аћимовић.

Велимир Аћимовић: Господо народни посланици, овде се, у међувремену од последње седнице старе владе до прве седнице нове владе, одиграо један случај немио и страхан. (Жагор и узвици: То није на дневном реду.) Зато ја хоћу да позovem вас, Народну скупштину, да она себи прибави сатисфакцију, а не мени.

Претседник Стеван Ђирић: Господине народни посланиче, то нема никакве везе са записником.

Велимир Аћимовић (наставља): Господо, овде су држане две седнице клуба, за коју није знала влада. (Жагор и повици: То нема везе са примедбом на записник!)

Претседник Стеван Ђирић: Господине народни посланиче, опет вас опомињем, то нема никакве везе са записником. (Одобравање).

Велимир Аћимовић (наставља): Молим вас, требало је да уђе у записник да је овде, под окриљем Претседника Народне скупштине, нападнут један народни посланик. (Протести.)

Претседник Стеван Ђирић: Господине посланиче, по трећи пут вас опомињем да то нема никакве везе са записником. Ако наставите бићу приморан да вам одузем реч. (Одобравање).

Велимир Аћимовић (наставља): Молим Вас, Господине Претседниче, када сте дозволили да мене напада, под вашим окриљем, Мирко Урошевић, ви сте били претседник... (Протести и повици: Одузмите му реч.)

Претседник Стеван Ђирић: Господо, констатујем да у Народној скупштини нико до сада није био нападнут. (Одобравање.)

Велимир Аћимовић (наставља): После седнице клуба мене је г. Урошевић... (Узвици То је било на седници клуба и нема никакве везе са записником!)

Претседник Стеван Ђирић: Господине народни посланиче, пошто не говорите о записнику, одузимам вам реч. (Народни посланик Велимир Аћимовић протестује.)

Господо, пошто нико од г. г. народних посланика нема примедбе на записник, објављујем да је записник примљен.

Изволите чути одборске извештаје.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Верификациони одбор подноси Скупштини на решење свој извештај бр. 47 од 4. јула 1935 године о доласку нових посланика на место оних који су поднели оставке, који гласи:

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Краљевине Југославије

Београд

Верификациони Одбор Народне скупштине примио је преко Претседника Народне скупштине оставке народних посланика на посланичке мандате и то: Велимира Поповића, за град Сарајево; др. Будислава Гргура Анђелиновића, за Срез Сплитски; Чедомира Захарића, за Срез ужички; Ивана Мохорича, за град Љубљану и др. Драга Марушића, за срезове Љубљана и Логатец.

Пошто је прегледао изборна акта и кандидатске листе, Одбор је утврдио:

да је заменик Велимира Поповића за град Сарајево на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића г. Јово Загорац, индустријалац из Сарајева;

да је заменик др. Будислава Гргура Анђелиновића за Срез сплитски на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића г. Анте Мastroвић, приватни чиновник из Сплига;

да је заменик Чедомира Захарића за Срез Ужички на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића г. Велимир Врбић, бански већник из Качера;

да је заменик Ивана Мохорича за град Љубљану на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића г. Рајко Турк, поседник из Љубљане;

да је заменик др. Драга Марушића за Срез љубљански на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића, г. Албин Коман, поседник из Вижмарја, и

да је заменик др. Драга Марушића за срез Логатец на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића г. Станко Ленарчић, трговац и поседник из Нове Васи при Ракеку.

Одбору је част предложити Народној скупштини да изволи огласити и позвати за народне, посланике г. г. Јову Загорца за град Сарајево, Анту Мastroвића за Срез сплитски, Велимира Врбића, за Срез ужички, Рајка Турка, за град Љубљану, Албина Комана за Срез љубљански и Станка Ленарчића, за Срез логатечки.

Одбору је част умолити Народну скупштину да овај његов извештај изволи усвојити.

За известиоца одређен је г. др. Тодор Лазаревић.

Секретар,
Др. Јанчић, с. р.

За
Претседника
Верификационог одбора,
И. П. Михаиловић, с. р.

Ч л а н о в и :

Душан Антонијевић, с. р.
Др. Љутица Димитријевић, с. р.
Инж. Свет. Св. Станковић, с. р.
Милоје М. Сокић, с. р.
Угрин Јоксимовић, с. р.
Никола Зубер, с. р.
Мил. Рашовић, с. р.
Др. Иван Јуриша, с. р.
Др. Српко Вукановић, с. р.
Урош П. Недељковић, с. р.
Б. М. Ђурић, с. р.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина прочитани извештај. (Прима.) Објављујем да је извештај примљен.

Изволите чути други извештај Верификационог одбора.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Верификациони одбор подноси Скупштини на решење свој извештај бр. 48 од 4. јула 1935 године о доласку г. Александра М. Дачића за народног посланика на место г. др. Драгутина Јанковића за Срез мачвански, који гласи:

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ Краљевине Југославије

Београд

Верификациони Одбор Народне скупштине примио је преко Претседника Народне скупштине оставку на посланички мандат др. Драгутина Јанковића за Срез мачвански.

Пошто је прегледао изборна акта и кандидатске листе, Одбор је утврдио:

Да је заменик др. Драгутина Јанковића за Срез мачвански на земаљској кандидатској листи Богољуба Јевтића г. Александар М. Дачић, учитељ у пензији из Прњавора.

Одбору је част предложити Народној скупштини да изволи огласити и позвати за народног посланика г. Александра М. Дачића за Срез мачвански.

Одбору је част умолити Народну скупштину да овај његов извештај изволи усвојити.

За известиоца одређен је г. Др. Тодор Лазаревић.

Секретар,
Др. Јанчич, с. р.

За
Претседника
Верификационог одбора,
И. П. Михаиловић, с. р.

Ч л а н о в и:

Душан Антонијевић, с. р.
Инж. Светолик Станковић, с. р.
Др. Љутица Димитријевић, с. р.
Урош П. Недељковић, с. р.
Милоје М. Сокић, с. р.
Угрин Јоксимовић, с. р.
Др. Иван Јуриша, с. р.
Милош Рашовић, с. р.
Никола Зубер, с. р.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Скупштина прочитани извештај? (Прима.) Објављујем да је овај извештај примљен.

Изволите чути оставке госпде народних посланика на положаје претседника општине.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. др. Јосип Режек, народни посланик и потпретседник Народне скупштине, извештава Народну скупштину да је поднео оставку на положај претседника општине Ново Место и да задржава посланички мандат;

Г. др. Милован Пинтеровић, народни посланик, извештава Народну скупштину да подноси оставку на положај претседника општине у Осјеку и да задржава посланички мандат.

Г. Никола Гавриловић, народни посланик, извештава Народну скупштину да подноси оставку на положај претседника општине Тење и да задржава посланички мандат.

Претседник Стеван Ђирић: Ове оставке примају се на знање

Изволите чути молбе за осуства г. г. народних посланика.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. др. Ђорђе Бранковић, народни посланик, моли три месеца отсуства ради лечења.

Претседник Стеван Ђирић: Одобрава ли Народна скупштина тражено отсуство? (Одобрава.) Објављујем да је отсуство одобрено.

Изволите чути интерпелације.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. Милан Божић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о уклањању из државне службе, општинских већа и разних предузећа свих анационалних елемената и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Господин Претседник владе има реч да се изјасни да ли прима првенство.

Претседник Министарског савета др. Милан М. Стојадиновић: Част ми је извести Народну скупштину да Краљевска влада прима тражено првенство за ову интерпелацију.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Скупштина тражено првенство? (Прима.) Објављујем да је Скупштина примила првенство ове интерпелације.

Изволите чути даље.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. Милан Божић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о прогону из наше земље свих странаца, припадника земаља које нам показују пуно непријатељство, ради националних и социјалних интереса нашег живља. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Прочитана интерпелација биће упућена надлежном г. Министру.

Изволите чути даље.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. Војислав Лазић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о претерано ниској цени пшенице на тржишту, и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч г. Претседник владе да се изјасни, да ли прима тражено првенство.

Претседник Министарског Савета др. Милан М. Стојадиновић: Иако је Краљевска влада већ у својој првој декларацији изнела сву важност и прешност свих привредних и економских питања, иако се Краљевска влада већ тим питањем бави, и ако ће потребне одлуке у најскоријем времену донети, ипак Краљевска влада нема ништа против тога да се призна првенство интерпелацији г. Војислава Лазића и другова.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Скупштина тражено првенство? (Прима.) Објављујем да је Народна скупштина примила првенство ове интерпелације. Изволите чути даље.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. др. Драгутин Јанковић, народни посланик и другови,

упућују интерпелацију на Претседника Министарског савета о тешком и неиздрживом стању сељачке привреде и дужника земљорадника, занатлија и трговаца и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Г. Претседник Министарског савета има реч да се изјасни о траженом првенству.

Претседник Министарског савета др. Милан М. Стојадиновић: Оно што сам мало пре рекао поводом интерпелације г. Војислава Лазића важи исто тако и за интерпелацију г. др. Драгутина Јанковића.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина првенство за ову интерпелацију? (Прима) Објављујем да је тражено првенство примљено. Изволите чути даље.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. др. Вјекослав Милетић народни посланик, упућује ин-

терпелацију на г. Министра грађевина о снабдевању становништва здравом и питком водом у оним крајевима наше државе који оскудевају у томе. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Све прочитане интерпелације упућене су надлежној господи Министрима.

Прелазимо на дневни ред: Претрес извештаја Верификационог одбора од 3 јула 1935 о верификацији мандата народних посланика који су накнадно поднели Скупштини на верификацију своја посланичка пуномоћства. Известилац већине је г. др. Вјекослав Милетић, а известилац мањине г. Боривоје Ђурић.

Има реч известилац већине г. др. Вјекослав Милетић.

Известилац већине др. Вјекослав Милетић (чита):

НАРОДНА СКУПШТИНА
Краљевине Југославије
ВЕРИФИКАЦИОНИ ОДБОР

VI. Бр. 40

3 јула 1935 године
у Београду

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ
Краљевине Југославије

Београд

Верификациони одбор примио је преко Претседника Народне скупштине посланичка пуномоћија народних посланика изабраних на изборима од 5 маја 1935 године на Земаљској кандидатској листи др. Владимира Мачека и то: Рудолфа Певеца, изабраног у срезу Горњи Град, бановине Дравске; Османа Мурадбашића, изабраног у Срезу маглајском и Нурије Поздерца, изабраног у Срезу цазинском, бановине Врбаске; Алије Кадића, изабраног у Срезу коњичком, бановине Приморске; Исметбега Гавран Капетановића, изабраног у Срезу чајничком, Рагиба Чапљића, изабраног у Срезу рогатичком, др. Цафербега Куленовића, изабраног у Срезу Желачком и Хусеина Ђумавића, изабраног у Сресу зворничком, бановине Дринске.

Пошто је прегледао поднета пуномоћија, жалбе и остала односна изборна акта Одбор је нашао:

I

Да противу избора и мандата Алије Кадића, трговца из Коњица, изабраног у Срезу коњичком, бановине Приморске и Хусеина Ђумавића, трговца из Зворника, изабраног у Срезу зворничком, бановине Дринске, није изјављена никаква жалба, ни протест, нити иначе ма с које стране учињен ма какав приговор, па му је част предложити Народној скупштини да се мандати Алије Кадића и Хусеина Ђумавића оснаже.

II

Противу избора и мандата осталих напред именованих народних посланика биле су изјављене жалбе, али је Одбор те жалбе одбацио и одлучио да предложи Народној скупштини да се ови мандати оснаже као неоспорени.

1) Срез Горњи Град

Жалио се је др. Вјекослав Куковец на избор и мандат Рудолфа Певеца, наводећи да Главни бирачки одбор није правилно извршио поделу мандата у изборном округу број 1 те да преостали мандат по Донтовом систему припада њему а не Рудолфу Певецу.

Пошто се Одбор уверио, да је Главни бирачки одбор према утврђеном резултату избора правилно извршио расподелу мандата у изборном округу број 1, то је жалбу одбацио, а пуномоћије Рудолфа Певеца оснажио.

2) Срез Маглајски

Жалио се Алекса М. Јовановић на избор и мандат Османа Мурадбашића, наводећи да је вршена недопуштена агитација и притисак на бираче у целом срезу од стране присталица листе г. др. Владимира Мачека, нарочито на биралишту Јабланица, општине Маглај Село, од стране претставника листе др. Мачека, Павла Павловића из Бруснице.

Пошто жалба о наведеном не садржи никаквих доказа, то је Одбор жалбу одбацио а пуномоћије Османа Мурадбашића оснажио.

3) Срез Цазински

Жалили су се Ибрахим Торомановић и другови, из Цазина, на избор и мандат Нурије Поздерца, наводећи да је у целом срезу вршена недопуштена агитација у којој су узимали учешћа и највиђенији чланови бивше Југословенске муслиманске организације.

Пошто жалба о наведеном не садржи никакве доказе, то је Одбор жалбу одбацио а пуномоћије Нурије Поздерца оснажио.

4) Срез Чајнички

Жалили су се Мухарем Арнаутовић, Јунуз Шиљка, Мехо Коњевић, Илија Иковић, Зарко Чарапић, Маријан Милкановић и другови на избор и мандат Исмета Гавран Капетановића, наводећи да су извршене изборне неправилности на гласачким местима Фаочићи, Хан Осаница, Иловача, Оџак, Баћци, Закаље и Миљаново, где су од почетка па до завршетка гласања агитатори листе др. Мачека потпомогнути још са 100 до 200 људи ометали правилно гласање и вршили недозвољену агитацију и бираче нагонили претњама да гласају за листу др. Мачека.

Пошто жалбени наводи нису ничим доказани, то је Одбор жалбе одбацио, а пуномоћије Исметбега Гавран Капетановића оснажио.

5) Срез Рогатички

Жалили су се Добросав Јевђевић и другови на избор и мандат Рагиба Чапљића, наводећи да су извршене изборне неправилности на гласачким местима Соколац I, II и III; Клечковац I и II; Сељани и Перушићи тиме, што је вршен терор од стране агитатора листе др. Мачека, као и што су председници бирачких одбора у Перушићима и Сељанима после избора противно закону носили са собом изборна акта.

Пошто жалбе о наведеном не садрже пуноважне доказе, то је Одбор жалбе одбацио, а пуномоћије Рагиба Чапљића оснажио.

6) Срез Жепачки

Жалили су се Сава Благојевић, Бајро Кадих, Авдо Мујхних, Гузина Благојев-Јован и другови на избор и мандат др. Џафербега Куленовића, наводећи да је у целом срезу вршена недопуштена агитација од стране агитатора листе др. Мачека, а нарочито на биралишту Хајдаровићима, где се претило и смрћу ко не гласа за листу др. Владимира Мачека.

Пошто жалба о наведеном не садржи никакве доказе, то је Одбор жалбу одбацио, а пуномоћије др. Џафербега Куленовића оснажио.

Одбору је част умолити Народну скупштину да овај извештај изволи усвојити.

За известиоца већине Одбор је одредио др. Вјекослава Милетића.

Код верификације мандата Рагиба Чапљића за Срез рогатички одвојили су своје мишљење чланови одбора г. г. др. Јанко Баричевић, Боривоје Ђурић и Милош Рашовић.

Секретар,
Др. Иван Јанчић с. р.

Претседник
Верификационог одбора,
Драгиша Ј. Цветковић с. р.

Чланови:

И. П. Михаиловић, с. р.
Др. Вјекослав Милетић, с. р.
Др. Љутица Димитријевић, с. р.
Стеван Симић, с. р.
Угрин Јоксимовић, с. р.
Др. Тода Лазаревић, с. р.
Др. Јанко Баричевић (одваја се), с. р.
Милош Рашовић, с. р. (одваја се)
Боривој Ђурић, с. р. (одваја се)
Милоје М. Сокић, с. р.

Претседник Стеван Ђурић: У име чланова Одбора који су одвојили своје мишљење има реч известилац мањине г. Боривоје Ђурић.

Известилац мањине Боривоје Ђурић (чита):

„НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Краљевине Југославије

БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ

Мањине Верификационог одбора по питању избора народних посланика од 5 маја 1935 године за Срез рогатички, Бановине дринске, изборни округ број 14.

На избор горе именованог среза жалили су се: Добросав Јевђевић и другови и Рагиб Чаплић.

Рагиб Чаплић се жали на терор власти али без икаквог доказа о свему ономе што је у својој жалби изнео.

Добросав Јевђевић и другови жале се на изборне неправилности, које су спроведене на биралишту Соколац I, II, III, као и на биралишту Сељани и Перушићи, наводећи да су избори на свима овим биралиштима изведени у знаку таквога терора од стране његових противника, да ти избори не претстављају право расположење народа тога краја, те зато моле, у интересу правде и чувања закона за накнадне изборе на биралишту Соколац I, II, III, за Кљечковац I и II и за Перушиће и Сељане.

Поред осталог жалиоци наводе: да су руље противничке од 300 до 400 људи спречавале гласаче Јевђевићеве да гласају, не пуштајући их у биралиште, да су тукли бираче који су гласали за Јевђевића, да су на прозорима биралишта противници Јевђевића присиљавали претњом гласаче да не гласају за Јевђевића, да су претседници тих бирачких одбора на тим гласачким местима спречавали Јевђевићеве бираче да гласају, саопштавајући им да нису уведени у гласачки списак, да су путеви били запоседнути наоружаним противницима Јевђевићевим, који су пребијали противнике Јевђевићеве, претећи им убиством ако гласају за Јевђевића и да су те руље под оружјем и на самим биралиштима тукли присталице Јевђевићеве и тиме чинили притисак на бираче да не гласају за Јевђевића.

Са гласачког места Сељани претседник бирачког одбора Латиф Пашо однео је сав изборни материјал после завршеног гласања својој кући, што су посведочили у своме саслушању пред влашћу сви чланови бирачког одбора тог места. Претседник бирачког места Перушићи носио је пре и за време избора сав изборни материјал собом. Претседници бирачких одбора нису дозвољавали полицији да у горе наведеним биралиштима одржава ред и спречи насиља која су вршили противници Јевђевићеве.

Као доказ за наводе у жалби Јевђевићевој и другова, жалиоци су приложили 49 изјава сведока, оверених од власти, као и извештај самога начелника, из чега се види и може претпоставити да су се у овом изборном подручју извеле грубе неправилности на ожалбеним гласачким местима.

Жалба Јевђевића и другова цитира и терор за време прошлих општинских избора у истоме срезу, који су имали и свој крвави епилог састојећи се из девет мртвих и рањених.

Из свега изложеног у жалби, а и према изјавама угледних грађана тога краја, које су оверене од власти, јасно излази да изборној радњи Рогатичког среза треба поклонити више пажње, која налаже Верификационом одбору и Скупштини, као највишој изборној власти да уђе у детаље изборног материјала за тај срез. На тај начин, проучивши цео материјал, Одбор ће једино бити у стању да има једно правилно, праведно гледиште, на основу кога ће моћи један објективан предлог да учини Скупштини која ће на основу њега да донесе и своју правилну законску одлуку.

Одбор до тога гледишта није могао до сада да дође јер није читао сав изборни материјал за тај срез. Пошто Одбор сав материјал није имао, он није ни могао да изради своје правилно гледиште, па је зато и предлог већине Верификационог одбора од ока, без законског основа, који одборска мањина није могла да прими.

Према томе, да не би сама Скупштина пала у сличну грешку, да непроучени и произвољни предлог Одбора одобри, одборској мањини је част предложити Скупштини: да Скупштина врати Верификационом одбору предмет избора Рогатичког среза са напоменом, да Одбор добави сва акта од Министра унутрашњих дела или преко Министра унутрашњих дела од надлежних власти, па пошто све то добави, да се прочита и добро проучи па да учини предлог Скупштини на основу проученог материјала, а не од ока и не читајући изборни материјал, као што је то сада већина одборска учинила противно § 6 и § 23 скупштинског Пословника.

За известиоца мањине Верификационог одбора одређен је г. Боривоје Ђурић, народни посланик.

4 јула 1935 године
у Београду

Чланови мањине Верификационог
одбора,

Др. Јанко Баричевић с. р.
Милош Рашовић с. р.
Боривоје Ђурић с. р.

Председник Стеван Ђурић: Господо народни посланици, пошто се нико није јавио за реч прелазимо на гласање по § 93 Пословника. (Известилац мањине *Боривоје Ђурић:* Молим за реч.) Требали сте се раније јавити. (Известилац мањине *Боривоје Ђурић:* Ја сам прво хтео да чујем посланике, па онда да дам на крају своју реч, али сада видим да нико неће да говори, па молим за реч) Добро, али други пут се јавите одмах. Изволите.

Известилац мањине Боривоје Ђурић: Пошто се нико није јавио за реч, ја сам хтео само усмено да допуним цео извештај у овоме: да овај извештај мањине Верификационог одбора није ништа друго тражио него да Скупштина као највиша изборна власт, која врши један ревизиони акт, не може да донесе своју одлуку на основу ових самих жалби, јер се пред њом као пред највишом изборном влашћу нема да реализује никакво субјективно право појединог лица него она чини ту своју ревизију у јавном интересу, као највиша изборна власт. Према томе, да би она своју одлуку, по § 6, могла да донесе, а она може да је тројако донесе: да поништи мандат, да га оснажи, или да одложи своју одлуку за 3 месеца, — потребно је да се сав овај материјал прочита. Ако би се стало на то гледиште, значи да би посао Верификационог одбора и Народне скупштине, као највише власти, био једна проста формалност, а не да цени изборе, да ли код њих постоји неправилност субјективна или објективна. Али пошто се нико није јавио за реч а ја видим да ће ова ствар да се стави на гласање, ја бих и поред овога што сам изнео у извештају, мањине учинио још једну напомену. Ако би се гласало по овоме, ми који смо одвојили своје мишљење и господа посланици који би гласали против, они су у немогућности да гласају, или би гласали против свога уверења. Ако би се желело да се стави на гласање цео овај извештај као што се предлаже, ми не можемо да гласамо за то што

Председник Стеван Ђурић: Гласаће се у два маха: прво о неоспореним мандатима па после о оспореним.

Известилац Боривоје Ђурић: (наставља): Ово су све неоспорени мандати. Овде се изјаснила већина да мора да се гласа у целини и зато бих ја предложио да се ови неоспорени мандати пребаце у оспорене

и у том случају би могло да се дискутује и да се пледира. . . . (Жагор). Дакле, ово су неоспорени мандати, као што се изјаснила већина одборска и ми морамо да гласамо у целини, а ако би гласали друкчије гласали би свакако против свога уверења. Зато предлажем да ове мандате пребацимо у оспорене мандате, у коме случају требало би да се донесе једна одлука да се ово одгоди или да се нареди извиђај.

Председник Стеван Ђурић: Онда би, господо, требало извештај већине поделити у три тачке. Ми се морамо држати строго Пословника, а он каже да се гласа седењем и устајањем према тачкама како је извештај поднесен. Извештај је поднесен у две тачке и, према томе, ми морамо седењем и устајањем тако и гласати. Можда би било боље, као што рече г. известилац мањине, да постоји и трећа тачка па да се о оспореним мандатима гласа посебно. Али такав извештај није поднет. Због тога сам слободан ставити на гласање прву тачку овог извештаја већине. Господа која га примају, седеће, а која су против устаће. (Сви седе). Оглашујем да је прва тачка извештаја већине Верификационог одбора примљена.

Стављам сада на гласање другу тачку извештаја већине — опет и то по Пословнику, јер се по Пословнику ставља на гласање прво извештај већине — и молим господо, која су за тај извештај већине нека седе, а која су против нека устану. (Већина седи). Објављујем да је и друга тачка извештаја већине Верификационог одбора примљена. Тиме је примљен цео извештај већине Верификационог одбора и тиме су оснажени сви мандати споменути у томе извештају.

Господо народни посланици, слободан сам предложити Вам, да другу, трећу, четврту и пету тачку дневнога реда ставимо на дневни ред наредне седнице. Пристајете ли на то? (Пристајемо.)

Објављујем да је Народна скупштина примила да се на дневни ред наредне седнице стави као прва тачка: Избор Административног одбора; као друга тачка: Избор Имунитетног одбора; као трећа тачка: Избор Одбора за молбе и жалбе, и као четврта тачка: Избор Финансијског одбора. Наредну седницу заказујем за уторак, 9 ов. месеца, у 10 часова пре подне, а ову седницу са вашим пристанком закључујем.

Седница је закључена у 11 часова.

П Р И Л О З И

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана Божића, народног посланика, на Министра унутрашњих послова о прогону из наше земље, свих странаца, припадника земаља које нам показују пуно непријатељство, ради националних и социјалних интереса нашег живља.

ГОСПОДИНУ

ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

На оснсу члана 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини част ми је поднети Вам ову интерпелацију с молбом да надлежни г. Министар изволи дати свој одговор у Народној скупштини.

Господине Претседниче! Организујући Народну Одбрану и „Просвету“ у местима наше провинције, долазио сам, баш у последње време, у најприснији контакт са самим народом, и одлучио сам да извесна запажања о расположењу народних маса саопштим овим путем Народној скупштини. Најстрашнија несрећа која је свирепо потресла сав југословенски народ, Девети октобар, налаже нам да у сваком погледу будемо на оној висини, коју од нас аподиктички захтевају данашња времена. У овим изузетно значајним и тешким часовима, пре свега треба имати у виду придицање и јачање националне свести, поуздање у расни дух и настојање да се постигне што потпунија народна компактност. Да се то што успешније оствари потребно је осетити и уважити најпречи диктат народне воље, потребно је уклонити све препреке до испуњења аманета свете наше народне историје, сажете у последњим речима нашег Краља Мученика.

Времена која са живом раном преживљујемо, морају оставити народу значајне резултате: кроз ову патњу наша нација треба да се прекали, кроз најстрашнију бол ми очекујемо моћну ренесансу Југословенства. Све ово осећа наша нација криво и живо, али исто тако осећа да је категорички императив уклањање свих препрека ка нашој народној компактности и незауостављивом југословенском препороду. У овом сам тренутку највернији тумач душе народне, када указујем на извесне чињенице које су од ванредне важности за нашу државну хармонију, и то непосредно после крвавог искушења које је наша нација платила најдрагоценијом крви. Ради задовољења националног морала и правде морамо повести рачуна о једном питању, које је већ дуго камен спотицања наше унутарње равнотеже.

У време наше највеће славе, одмах после Ослобођења, заборавили смо на сваки осветнички обрачун са претставницима гњиле црно-жуте хидре. Опијени славом и победом, нисмо ни запазили да су остаци једне злочиначке и зликовачке власти заостали на нашем народном огњишту. Ни данас нам овај елеменат стране крви не би сметао да се није у небројено случајева огрешио о гостопримство, које је уживао, и о наш хлеб, који је незаситно цљачкао. Од Ослобођења до данас овај је елеменат претставник зла и неваљалства, он је био носилац

многих ружних афера, које су унижавале наш образ и које су имале често као резултат страховите материјалне штете по државу. У свима корумптивним аферама овај елеменат стране крви носи првенство а у последње време, посебно прекршајима девизних прописа.

Све смо ово могли гледати, колико толико, са суздржљивошћу, али истрага о иницијаторима мучког и пакленог марсељског злочина не допушта нам више да се сапињемо у границе досадашње обазривости. Цела је наша нација свесна да су зачетници гнусног злочина над нашим Великим Краљем регрутовани из реда оних међународних криминалних типова, који су носиоци идеје ревиизионизма, основане на убијању наше народне слободе, на убијању оствареног сна целе једне херојске историје. Ти су типови махом остаци црножуте лешине Аустро-Угарске, елеменат туђег духа и крви, па ми ни једног часа више не смемо имати ма каква обзира према њима. Овај елеменат, захваљујући само нашем јавашлуку, није већ давно отпремљен преко границе, где му је место.

Последње страдање наше нације наређује нам највећи и најпотпунији опрез у нашој властитој кући, чишћење из нашег народног организма претставника злочиначког менталитета, који се као куга увлачила у здраво тело народно. Они који не сматрају југословенски говор за своју народну реч, осииони „Култур-трегери“, треба да се купе, морају да иду онамо, откуда их је злочиначка црно-жута власт нама послала, треба да иду тамо где их та црно жута хидра, повампирена, чека!

Даљи њихов боравак међу нама морали би сматрати за провокацију и бојати се да се једном не би с њима могао да објасни суд и обрачун са мога народа. Као претставник наших националних организација тражим безусловно, да се изврши прогон из наше земље странаца, припадника земаља, које нам сада показаше пуно непријатељство. Овај захтев диктује народна воља и сигурност народа, а и један превасходно важан разлог. Док су се странци угнездили на положајима, добрим и завидним, наши млади људи остају без могућности за ма какав живот. Национални морал захтева од нас да се ово зло већ једанпут излечи, како би предвидели нежељену акцију неодговорне улице и масе. Наше настојање у унутрашњој државној политици треба упутити тако, да се систематски придижу у првом реду они елементи, на које се држава у најкритичнијим часовима поуздано може ослонити. То сигурно нису људи, који су у нашем народном животу само сејачи мржње и раздора, који не респектују гостопримство тако широкогрудо њима указивано.

Ово питање не долази у ред свакидашњих проблема националних и социјалних. Потреба да се претставници црно-жуте хидре за увек уклоне из наше земље, питање је образа и морала. Зато се за њега треба да заузмемо са највећом горљивошћу, са истрајношћу и енергијом, коју од нас категорички захтева част народа.

На основу изложеног, молим да ми надлежни Господин Министар изволи одговорити на следеће:

1) Да ли је Господину Министру познато, да у нашој земљи велики број странаца, припадника

нама непријатељски расположених земаља, заузима добре и одговорне положаје?

2) Да ли је Господин Министар приправан, да се сви ови људи одстране из наше земље ради националних социјалних интереса нашег живља?

Примите, Господине Претседниче, изразе мога поштовања.

у Београду,

20 јуна 1935 год.

Милан Божић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана Божића, народног посланика, на Претседника Министарског савета о уклањању из државне службе, општинских већа и разних предузећа свих анационалних елемената.

Господину

ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

На основу § 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је поднеги ову интерпелацију с молбом, да надлежни Господин Министар изволи дати свој одговор на исту у једној од наредних сједница Народне скупштине.

У вези моје прве интерпелације о прогону странаца из наше земље, подносим и ову другу интерпелацију, с молбом, да се по њој најхитније поступи, да би се избегло разним реперкусијама које иду на штету државног престижа.

Читава свијетска историја биљежи, да је наш народ вјековича био извргнут угњетавању и пљачкању варварских хорда, које су присвајале право носиоца културе и цивилизације. Те хорде су столећима владале нашим народом, убијале га и културно и економски, а вјерски и племенски завађале и цијепале. Ипак наш народ вјековима је јуначки подносио патње и понижења, чврсто верујући у своје ослобођење. Вјековима пролијевали су потоке крви, издигали на вјешалима милионске жртве званих и незваних витезова падоше у тешкој и јуначкој борби зато, да наш народ буде слободан не само политички него и национално и социјално и географски и етнографски.

Концем 1918 године, последице мора проливане крви и читавих брда костију, ослободисмо се дјелимично територијално, али се неослободисмо наших досељених унутарњих непријатеља, који су нашим јавашлуком као и личним интересом и пропуштањем извјешног дијела наше господе политичара, који су свјесно својим наопаким радом довели до данашњега мучнога и тешкога стања, читав наш народни и државни организам. За све недаће које су од ослобођења до данас задесиле наш народ било на политичком, било на економском пољу, одговорна су ова господа, јер наш народ није успио, баш ради те господе, да узме у своје руке читаво наше народно господарство које му припада.

Ми смо сви данас потпуно свјесни и, да је било

доста патње и понижења, доста се је трпило да нам душманин сише крв, да нас гази и искоришћује и да блати што је најсветије. Наш народ мора бити потпуно свјестан, да он мора бити господар свога добра и своје државе, зато данас са владом праведне и јаке руке морамо провести и одлучно и радикално темељне реформе, ако хоћемо да прилике у држави консолидујемо. Гесло Краљевске владе мора да буде свак на својем мјесту! Мора наступити тако рећи мобилизација свих народних снага на моралном, васпитном и продуктивном пољу.

У вези овога што горе истакох слободан сам изнијети неке од предлога, које је поставио Главни одбор савеза ратних добровољаца Краљевине Југославије.

На првом мјесту тражим са својим друговима.

1) Да се донесе закон о прогону свих страних елемената из читаве наше државе;

2) Да се донесе закон на основу којег се може конфисковати у корист државне касе сва имовина оних лица, који су се својим радом, било као главни кривци, било као саучесници, огријешили о државне и народне интересе, или то у садашњости или будућности учине;

3) Да се ужа родбина: родитељи, браћа, сестре, дјеца и жене лица означених под тачком 2) могу отпустити из државне и самоуправне службе.

4) Да се гранична зона, нарочито према Мађарској озбиљним и систематским радом још боље осигура и појача национално сигурним живљем и да се што прије изврши колонизација граничног појаса у Барањи, на државном имању Беље, све до Ландаве, јер на том дијелу постоји велики број канала кроз које се убацују у нашу отаџбину терористи, бомбе, паклене машине, оружје и остала сретства, која ремете ред и сигурност у нашој држави;

5) Да се сви они мађарски и аустриски поданици, који бораве у нашој земљи, а нарочито у важнијим центрима: Београду, Загребу, Сарајеву, Новом Саду, Суботици, итд. као директори разних предузећа, заступници страних фирми и њихови сталви или привремени трговачки агенти, што прије уклоне из наше државе.

6) Да се преко Министра унутарњих дела издејствује, да бан дунавске бановине у будуће у општинска вијећа не поставља Мађаре, а онде где су сада у већини, да их одмах замјени националним елементима.

7) У свим ресорима, а нарочито у ресору Министарства саобраћаја и просвјете одмах извршити да се службеници мађарске народности уклоне са територије бановина: Дунавске и Дравске.

8) Учинити погодним начином подизање свијести нашега народа, да може куповати и поручивати робу само од наших домаћих трговаца и привред-

ника, да првенствено купује домаће производе, домаћу сировину и упославање искључиво домаће радне снаге.

Молим надлежне господу Министре да ми у Скупштини одговоре, да ли је Краљевска влада спремна да овим виталним интересима нашега народа удовољи.

За ову интерпелацију молим хитност.

Молим Вас, Господине Претседниче, да примите израз мога искреног поштовања.

У Сарајеву 20 јуна
1935 године.

Милан А. Божић с. р.
нар. посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Војислава Лавића и другова, народних посланика, на Претседника Министарског савета о претерано ниској цени пшенице на тржишту.

Господину Претседнику Краљевске Владе

Господине Претседниче,

Данас је опште уверење у народу да криза у нашем привредном животу долази поглавито од врло ниских цена земљорадничких производа и сталног падања њихових вредности.

Ово питање цене земљорадничких продуката стоји у директној вези и са питањем сељакове платежне моћи, која је данас пала на нулу, због чега се и питање његових дугова тако заострило да је постало неодложно за најхитније решавање.

Један од важних сељачких производа јесте пшеница и житарице уопште, а жетва је већ почела, те се намеће као најхитнија дужност Народном претставништву да ово питање једном реши и ја са обрачам овим путем Вама, Господине Претседниче, са овом интерпелацијом и са овим питањима:

1 Је ли познато Краљевској влади да је цена пшенице данас пала на тржишту на 80 дин. по метру;

2 Хоће ли Краљевска влада и даље пустити да цене пшенице и осталим цереалијама стално падају, па да и ове године, судећи по свим знацима, остану испод најнижег рентабилитета земљорадникове привреде?

3 Шта мислите чинити и које сте мере предузели, да се ово животно питање за сељака једном реши у његову корист и цена пшенице утврди најмање на 250 дин. од једног метра.

4 Шта мислите чинити и које сте мере предузели, да се спекулација код нове жетве онемогући и сељаку осигура бар онолико шта га кошта његов рад око производње?

5 Шта су Привилеговано извозно друштво и Аграрна банка до сада у том предузели? Да ли је што учињено да се досадашње методе Привилегованог извозног друштва, штетне по произвођача, измене и организација рада овога друштва доводе у склад са основним интересима сељакове привреде?

Тражимо хитност за ову интерпелацију.

3 јула 1935 године
Београд

Народни посланици:

Вој. Лавић, с. р. др. Драгутин Јанковић, с. р. Вој. В. Ђорђевић, с. р. Обр. Савић, с. р. Радисав Вучетић, с. р. Тодор С. Годоровић, с. р. Ђорђе Јевтић, с. р. Лука Аврамовић, с. р. Војислав Јовановић, с. р. Крста Р. Чолаковић, с. р. др. У. Стајић, с. р. Живота Милановић, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Драгутина Јанковића и другова народних посланика, на Претседника Министарског савета о тешком и неиздржљивом стању сељачке привреде и дужника земљорадника, ванатлија и трговаца.

Господине претседниче;

Уредбом од 2 фебруара о. г. одложена су сва плаћања по земљорадничким дуговима, а по Уредби о заштити земљорадника дужника за 1 септембар о. г. Тога дана стижу рокови и земљорадници биће дужни да плате све заостале рате и камату, као што ће

од тога дана имати да плаћају и све текуће отплате и интерес.

Како је стање сељакове привреде тешко и неиздржљиво, то је више него сигурно, да његова способност за плаћање неће ништа бити већа од првог септембра него што је била дотле. Ово поготову,

што Краљевска влада није објавила ни једну меру у погледу подизања платежне моћи сељакове.

Познато је, међутим, да је стање и осталих приватних дужника у земљи (занатлија, трговаца) тешко и неподношљиво и да је питање раздужења постало најважније питање целокупне народне привреде. С тога интерпелишемо Господина Претседника Краљевске владе и тражимо, да нам у наредној скупштинској седници одговори на следећа питања:

1 — Које је мере предузела Краљевска влада да земљорадници-дужници не буду 1 септембра изненађени, да не настане нагла и у масама продаја сељачких имања, а самим тим и још веће осиромашење широких маса народних;

2 — Које су мере предузете да се стање осталих приватних дужника у земљи (као занатлија и сиромашних трговаца) олакша;

3 — Хоће ли и кад ће Краљевска влада приступити решавању питања дугова уопште у земљи, и на који начин са којим сретствима.

Тражимо хитност ове интерпелације.

3 јула 1935 год.

Београд

Народни посланици:

Др. Драг. Јанковић, с. р.; Вој. Лазич, с. р.; Живко Даниловић, с. р.; Ђорђе Јевтић, с. р.; Радисав Вучетић, с. р.; Тодор С. Тодоровић, с. р.; Лука Аврамовић, с. р.; Војислав Гађиновић, с. р.; Крста П. Чолаковић, с. р.; др. Урош Стајић, с. р.; Војислав Ђорђевић, с. р.; Обрен Савић, Живота Милановић, с. р.; Александар Дачић, с. р.; Јеврем Томић, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Вјекослава Милетића, народног посланика, на Министра грађевина о снабдевању становништва здравом и питком водом у оним крајевима наше државе који оскудевају у томе.

Господине министре,

Једна од толиких невоља које тиште приморско становништво а поготово становништво острва јест несташица питке воде.

Ако не сваке, а ово барем сваке друге или треће године, по неколико мјесеци на Приморју не пада киша и сав труд и трошак, који су становници уложили у обрађивање оно мало обрадиве земље, бијаше узалуд. Све је изгорело и трава и поврће, жито и виногради, уопће нема зеленила.

Него што је при томе најтрагичније, у томе крају нема живе воде и пучанство се снабдева водом једино из цистерна. Баш ове године народ је очајан; силна је жега и нема капи кише већ шест месеци.

Некоја села на острвима Пречкога среза као Бргуље, Рава, Биобињ, Савар Лука итд. те села на отоцима Рабу и Пагу као Лун, Барбат, Колан, итд. немају довољно питке воде због несташице цистерна ни зими а камо ли сада при овој незапамћеној суши.

Једино изградњом нових цистерна (чатрња) и поправком и проширењем већ постојећих може се доскочити тој невољи.

Прекопавајући старе вароши и насеља, видимо да су стари Римљани у првом реду настојали, да пучанство опскрбе здравом и питком водом, док ми дандanas читава насеља, дапаче читаве крајеве, стотине и стотине тисућа становништва остављамо без питке воде. Да ово неколико задњих мјесеци, што Краљевска ратна морнарица, а што путнички параброди трговачке морнарице, а нарочито Јадранске пловидбе, не снабдијевају поједина села питком водом, катастрофа би била неминовна.

Нажалост овоме важном питању поклањала се и поклања са врло мада или никаква пажња. Граде

се аутомобилски путеви и асфалтиране цесте, троше се милијуни и милијуни па чак и милијарде, а стотине и стотине тисућа нашега честитог и марљивог становништва оставља се без капи воде. Не мислим тијем рећи да нам нијесу потребити и аутомобилски путеви и асфалтиране цесте, али морам подвући да у првом реду треба народ опскрбити са здравом и питком водом а не да наши сељаци уопће немају питке воде или да пију воду из истих локветина, из којих пије и марва и не зна се да ли је зеленија трава око тих локветина или вода у локвама.

Слободан сам, Господине Министре, да у вези горе изложенога поставим слиједећа питања:

1 — Да ли су и које своте из „милијардског кредита за јавне радове“ предвиђене за изградњу, проширење и поправак цистерна (чатрња) у крајевима, који оскудевају питком водом, а нарочито на Далматинским острвима те острвима Хрватског приморја;

2 — У колико дотичне своте нијесу предвиђене или нијесу предвиђане у довољној мјери, да ли сте вољни, Господине Министре, да у споразуму са односним ресорним министрима израдите потребите планове и прибавите довољне кредите за коначно ликвидирање тог најважнијег проблема: снабдијевање становништва здравом и питком водом у оним крајевима наше државе, који оскудевају на томе.

Молим, Господине Министре, писмени одговор.

Изволите Господине Министре, и овом приликом примити изразе мог одличног поштовања.

4 јула 1935 год.

Београд

Др. Вјекослав Милетић с. р.
народни посланик

